

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Олге Панић-Кавгић

*Језички испољена учтивост при слагању и неслагању са саговорником:
упоредна анализа енглеских, српских и преведених филмских дијалога*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Датум и орган који је именовано комисију:
16. 5. 2014, Наставно-научно веће Филозофског факултета, одлуком бр. 02-451/1 од 19. 5. 2014.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
 - (1) Др Твртко Прћић, редовни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабран 30. 3. 2006, Филозофски факултет, Нови Сад
 - (2) Др Биљана Мишић-Илић, редовни професор за ужу научну област Англистичка лингвистика, изабрана 31. 3. 2009, Филозофски факултет, Ниш
 - (3) Др Вера Васић, редовни професор (у пензији) за ужу научну област Српски језик и лингвистика, изабрана 3. 4. 2001, Филозофски факултет, Нови Сад

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Олга (Владимир) Панић-Кавгић
2. Датум рођења, општина, република:
20. 2. 1978, Нови Сад, СО Нови Сад, Република Србија
3. Датум и место одбране, наслов магистарске тезе:
31. 5. 2006, Филозофски факултет, Нови Сад; *Семантичко-прагматичка рецепција англицизама у српском језику*
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
лингвистика

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Језички испољена учтивост при слагању и неслагању са саговорником: упоредна анализа енглеских, српских и преведених филмских дијалога

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Дисертација обухвата 373 обележене стране и организована је на следећи начин: Кључна документацијска информација; Key Words Documentation; Апстракт, Кључне речи; Abstract, Key Words; Типографске конвенције; Садржај; Предговор (стр. 1); 1. Уводна разматрања (4-37), с одељцима: 1.1. Обим рада, циљеви и хипотезе, 1.2. Структура корпуса, 1.3. Методологија истраживања, 1.4. Кратак преглед релевантне литературе, 1.5. Организација даљег излагања; 2. Теоријско-методолошке основе (37-177), с одељцима: 2.1. Приступи анализи језичког материјала, 2.2. Језички испољена учтивост: приступи, појмови и термини, 2.3. Слагање и неслагање са саговорником, 2.4. Контекст: приступи, појмови и термини, 2.5. Улога гледаоца у филмском комуникацијском догађају, 2.6. Аудиовизуелно превођење; 3. Анализа корпуса (178-328), с одељцима: 3.1. Неслагање и слагање са саговорником у филмским дијалозима на енглеском и српском језику, 3.2. Титловани преводи филмских дијалога слагања и неслагања са енглеског језика на српски; 4. Завршна разматрања (328-337), с одељцима: 4.1. Рекапитулација, 4.2. Перспективе; Литература (338-350), с 254 нумерисане библиографске јединице; Извори (351-352), с подацима о 10 анализираних америчких и српских филмова, те с 21 додатним кинематографским извором; Додатак: Табеле са филмским ликовима, међусобним односима и тумачима улога (354-373), с прегледом главних карактера и фотографијама из свих 10 посматраних филмова.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Тема ове дисертације су језичке стратегије којима се испољава учтивост при слагању и неслагању са саговорником у реалној комуникацији на енглеском и српском језику, што је сврстава у области прагматике и анализе дискурса, те контрастивне лингвистике и теорије превођења. У првом поглављу, *Уводна разматрања*, дефинисан је предмет истраживања, који чине „два типа говорних чинова – слагања и неслагања, кроз призму теорије учтивости, на материјалу филмских дијалога, узимајући у обзир улогу гледаоца у тумачењу филмских дијалога, као и специфичности титлованог облика аудиовизуелног превођења” (стр. 4). Од више наведених циљева, као основни циљ свог истраживања ауторка поставља утврђивање, класификовање, описивање и илустровање стратегија вербалног испољавања учтивости приликом слагања и неслагања са саговорником у одабраним америчким и српским филмским дијалозима, с нагласком на језичким и културолошким сличностима и разликама (стр. 5). Поред тога, ауторкина намера је и сагледавање промена у интеракцијској компоненти значења током титлованог превођења дијалога слагања и неслагања с енглеског језика на српски, као и изнајлажење адекватнијих решења у случајевима непотпуно пренетих интеракцијских и/или трансакцијских компоненти поруке (стр. 5-6). Након детаљно представљених циљева и почетних хипотеза, даје се исцрпан приказ и образложење корпуса, који чине транскрипти десет филмова – пет америчких (*Playing by Heart, Magnolia, Thirteen Conversations about One Thing, Crash* и *Noel*), који су уједно послужили и за анализу титлованих превода на српски језик, и пет српских филмова (*Буре барута, Нормални људи, Љубав и други злочини, Ђавоља варош* и *Жена са сломљеним носем*). Сва остварења, у категорији филмова с више протагониста и међусобно испреплетених прича (енг. *multi-protagonist inter-action film*), циљано су бирана тако да структуром ликова и квантитетом и квалитетом својих дијалога обезбеде ваљан увид у посматране појаве; подаци о филмовима и њиховим ликовима, с избором карактеристичних фотографија, дати су у Додатку. Следи разрађен опис методологије истраживања, која се састоји, прво, од дескриптивне квалитативне анализе језичких и парајезичких појава на репрезентативним примерима и њихових културолошких импликација, и друго, од контрастивне, енглеско-српске, анализе, укључујући делом и анализу превода, што овом истраживању даје прагматички фокус, с једне стране, и контрастивнопрагматички, с друге. Уводно поглавље завршава се освртом на најважнију литературу и досадашња истраживања у овој области, те најавом организације даљег излагања.

Друго поглавље, *Теоријско-методолошке основе*, доноси исцрпан критички приказ свих битних аспеката који чине теоријске и методолошке оквире овог истраживања. Приказ је организован у шест одељака: први се бави приступима анализи језичког материјала и описује теорију говорних чинова, теорију говорних догађаја и конверзациону анализу. Други одељак представља три модела проучавања учтивости: оне засноване на конверзационим максимама, оне засноване на уважавању лица и постмодерни приступ, а потом је изложен ауторкин нов, комбиновани метод, који еклектички, складно обједињује релевантне поставке и компоненте постојећих метода и тиме ствара методолошки вишедимензионалан оквир, примерен посматраном језичком материјалу и појавама заступљеним у њему. Трећи одељак разматра аспекте слагања и неслагања са саговорником, који укључују одлике слагања и неслагања, слагање и неслагање у светлу преферентних структура, као емоционалне реакције и из угла анализе драмског дискурса, затим кооперативност, учтивост и индиректност при слагању и неслагању, те проблем упитних додатака у енглеском језику. Четврти одељак сагледава улогу контекста, где је, уз преглед различитих појмовно-терминолошких одређења и контекстуалних параметара, понуђен нов, ваљано образложен и схематски илустрован, модел контекста, који сачињавају четири слоја – културолошки, филмски, ситуациони и језички контекст, и који чине окружење типичног дијалога слагања и неслагања. Пети одељак осветљава улогу гледаоца у филмском комуникационом догађају, где је, након приказа досадашњих модела, понуђен нов, и овде ваљано образложен и схематски илустрован, модел који се тиче улоге гледаоца филма с титлованим преводом, модел двоструке изложености гледаоца језичком садржају филма – оног изговореног, и оног титлованог. Шести, завршни, одељак бави се аудиовизуелним превођењем и усредсређује се на титловање као његов основни вид, те на обраду и преношење језички испољене учтивости у таквим преводима. Целокупно ово поглавље, веома опсежно, веома добро организовано, веома информативно и, што је нарочито важно, веома иновативно у неколико својих аспеката, у рангу је свеобухватног прегледног чланка и, заједно с предложеним ауторкиним теоријско-методолошким новинама, има сва својства сажетог, јасног, оригиналног и чврсто утемељеног увода у теорију и методологију истраживања језички испољене учтивости при слагању и неслагању са саговорником.

Након успешно изграђеног теоријско-методолошког оквира истраживања, у трећем, централном и најопсежнијем, поглављу, *Анализа корпуса*, ексцерпирани дијалози из филмова на енглеском и српском језику осмишљено су, темељито и брижљиво анализирани с циљем утврђивања правилности језичких средстава којима се реализује учтивост при неслагању и слагању са саговорником у ова два језика и културе, те у њиховом превођењу с енглеског језика на српски. На почетку, представљени су резултати анализе неслагања са саговорником у оба језика, из две различите перспективе: у једној се неслагање сматра непожељном вербалном реакцијом, која се испољава као ублажено непожељно неслагање и као неублажено непожељно неслагање, док се у другој неслагање сматра пожељном вербалном реакцијом, која се испољава као неублажено и као ублажено пожељно неслагање. Затим су представљени резултати анализе слагања са саговорником, прво из перспективе пожељне вербалне реакције, испољене као слагање јачег интензитета, као неутрално слагање и као слагање слабијег интензитета, и, друго, из перспективе непожељне вербалне реакције, испољене као претња саговорниковом лицу, као кршење максиме скромности и као привидно непожељно слагање. У све ове четири целине, понуђена је типологија средстава којима се описане појаве реализују, сва она илустрована су добро одабраним и објашњеним дијалошким примерима, сваку целину заокружује унутарјезичко сумирање резултата за оба језика појединачно и међујезичко енглеско-српско поређење резултата, да би на крају овог дела анализе уследио преглед уочених језичких и културолошких истости, сличности и разлика између тенденција неслагања и слагања и у енглеском, и у српском језику, с освртом на утицај контекстуалних параметара. Други део овог поглавља посвећен је резултатима анализе титлованих превода филмских дијалога слагања и неслагања с енглеског језика на српски. Размотрене су, критички сагледане и ваљаним примерима поткрепљене две врсте осиромашења превода: оно које битно не утиче на преношење основне поруке и оно које може да утиче на преношење основне поруке, док су на крају описана четири нивоа промена до којих долази у оваквим титлованим преводима: степен директности исказа, степен формалности исказа, степен информативности исказа и спектар функција исказа. Последње, четврто, поглавље, *Завршна разматрања*, доноси закључке целокупног спроведеног истраживања и указује на перспективе даљих активности у овој области, од којих посебно треба истаћи испитивање ових, и сличних, појава у другим филмским жанровима, у другим типовима говорних чинова и, можда најизазовније, на узорцима реалног спонтаног говора, док се у домену титлованог превођења свакако истиче испитивање рецепције приказаних, често мањкавих, превода од стране српског гледаоца.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

НАПОМЕНА: Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Рад у научно часопису и тематском зборнику:

- (1) (2010). "Mitigated Disagreement in Dialogues Selected from an American and a Serbian Film". *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду* 35/2: 429-441. [М 51 = 3]
- (2) (2012). „Веза између кооперативности и учтивости приликом неслагања са саговорником у америчким и српским филмским дијалозима”. У: С. Гудурић (ур.). *Језици и културе у времену и простору I. Тематски зборник*. Филозофски факултет, Нови Сад: 573-583. [М 14 = 4]
- (3) (2013). „Неслагање са саговорником као вид позитивног вербалног понашања у америчким и српским филмским дијалозима”. У: Б. Мишић-Илић и В. Лопичић (ур.). *Језик, књижевност, вредности – језичка истраживања. Зборник радова*. Филозофски факултет, Ниш: 367-379. [М 14 = 4]
- (4) (2013). „Слагање са саговорником као вид пожељног вербалног понашања у америчким и српским филмским дијалозима”. У: С. Гудурић и М. Стефановић (ур.). *Језици и културе у времену и простору II/1. Тематски зборник*. Филозофски факултет, Нови Сад: 105-115. [М 14 = 4]
- (5) (2013). "Patterns of Dispreferred Verbal Disagreement in Dialogues from American and Serbian Films". *Језикословље* 14/2-3: 445-459. [М 51 = 3]
- (6) (2014, in press). "Agreeing with the Interlocutor as an Example of Dispreferred Verbal Behaviour in Dialogues from American and Serbian Films". In: Z. Đergović-Joksimović and S. Halupka-Rešetar (eds.). *Studia Anglistica. Linguistic and Literary Perspectives and Prospects*. Faculty of Philosophy, Novi Sad. [М 44 = 2]

Саопштење са међународног скупа штампано у изводу:

- (7) (2009). "Ways of Expressing Mitigated Disagreement in Two Languages and Cultures: Verbal Mitigating Strategies in Selected Dialogues from an American and a Serbian Film". *Пети међународни интердисциплинарни симпозијум „Сусрет култура”*, Нови Сад, децембар 2009. [M 34 = 0,5]
- (8) (2011). „Веза између кооперативности и учтивости приликом неслагања са саговорником у америчким и српским филмским дијалозима”. *Међународна конференција „Језици и културе у времену и простору”*, Нови Сад, новембар 2011. [M 34 = 0,5]
- (9) (2012). „Неслагање са саговорником као вид позитивног вербалног понашања у америчким и српским филмским дијалозима”. *Међународни научни скуп „Језик, књижевност, вредности”*, Ниш, април 2012. [M 34 = 0,5]
- (10) (2012). "Patterns of Dispreferred Verbal Disagreement in Dialogues from American and Serbian Films". *International Conference "Current Approaches to English Studies"*, Osijek, October 2012. [M 34 = 0,5]
- (11) (2012). „Слагање са саговорником као вид пожељног вербалног понашања у америчким и српским филмским дијалозима”. *Друга међународна конференција „Језици и културе у времену и простору”*, Нови Сад, новембар 2012. [M 34 = 0,5]
- (12) (2013). "Agreeing with the Interlocutor as an Example of Dispreferred Verbal Behaviour in Dialogues from American and Serbian Films". *The Second International Conference on English Studies "English Language and Anglophone Literatures Today 2 (ELALT 2)"*, Novi Sad, March 2013. [M 34 = 0,5]
- (13) (2013). „Језички испољена учтивост приликом слагања и неслагања са саговорником у преведеним филмским дијалозима”. *Трећа међународна конференција „Језици и културе у времену и простору”*, Нови Сад, новембар 2013. [M 34 = 0,5]

<p>VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:</p> <p>(1) Свеобухватно сагледани и представљени различити теоријско-методолошки приступи анализи језички испољене учтивости, слагања и неслагања са саговорником и осталих језичких и ванјезичких појава везаних за њих, укључујући и аспекте њиховог превођења.</p> <p>(2) Развијен и примењен нов, комбиновани метод анализе језички испољене учтивости, који еклектички обједињује релевантне поставке и компоненте постојећих метода и тиме ствара методолошки вишедимензионалан оквир, примерен посматраним језичким појавама.</p> <p>(3) Развијен и примењен нов модел описа контекста, који сачињавају четири слоја – културолошки, филмски, ситуациони и језички, и који чине свеукупан контекстуални омотач типичног дијалога слагања и неслагања.</p> <p>(4) Развијен и примењен нов модел улоге гледаоца филма с титлованим преводом, модел двоструке изложености гледаоца језичком садржају филма – оног изговореног и оног титлованог.</p> <p>(5) Детаљно испитани, описани и илустровани језички и културолошки аспекти језичког испољавања учтивости при слагању и неслагању са саговорником у енглеском и српском језику, појединачно и контрастивно, на материјалу транскрипата дијалога у десет циљано бираних филмова – пет америчких (<i>Playing by Heart, Magnolia, Thirteen Conversations about One Thing, Crash</i> и <i>Noel</i>) и пет српских (<i>Буре барута, Нормални људи, Љубав и други злочини, Ђавоља варош</i> и <i>Жена са сломљеним носем</i>).</p> <p>(6) Детаљно испитани, описани и илустровани језички и културолошки аспекти преношења језички испољене учтивости при слагању и неслагању са саговорником у титлованим преводима на српски језик дијалога у пет поменутих америчких филмова.</p>
<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:</p> <p>НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.</p> <p>Из целокупног излагања може се закључити да је кандидаткиња у потпуности овладала изузетно обимном литературом, коју је веома детаљно приказала, критички сагледала и промислила, а у појединим важним аспектима и допунила сопственим виђењима и теоријско-методолошким иновацијама, заснованим на исцрпној и систематској анализи корпуса филмских дијалога на енглеском и српском језику, укључујући и оне преведене с енглеског језика на српски. Представљени резултати истраживања, као уосталом и читав текст, брижљиво су написани, добрим, јасним и убедљивим стилем, и отиснути ефектним компјутерским слогом, те допуњени бројним корисним дијаграмима и илустрацијама, што умногоме доприноси лакшем и потпунијем праћењу ауторкиних објашњења и тумачења.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p> <p>НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?</p>
<p>Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?</p>
<p>Дисертација садржи све битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?</p>
<p>Ова дисертација представља оригиналан допринос науци о језику по следећим својим својствима:</p> <p>(1) први исцрпан и садржајан критички приказ на српском језику, у рангу опсежног прегледног чланка, досадашњих теоријско-методолошких приступа анализи језички испољене учтивости, слагања и неслагања са саговорником и њиховог превођења, који је обogaћен ауторкиним оригиналним промишљањима и побољшањима;</p> <p>(2) нов метод анализе језички испољене учтивости, који еклектички обједињује релевантне поставке и компоненте постојећих метода и тиме ствара вишедимензионалан оквир, примерен посматраним језичким појавама;</p> <p>(3) нов модел описа контекста, који сачињавају четири слоја – културолошки, филмски, ситуациони и језички, и у којима се одвија типичан дијалог слагања и неслагања;</p> <p>(4) нов модел улоге гледаоца филма с титлованим преводом, модел двоструке изложености гледаоца језичком садржају филма – оног изговореног и оног титлованог;</p> <p>(5) целовит опис стратегија реализације језички испољене учтивости при слагању и неслагању са саговорником и њихових културолошких импликација у енглеском и српском језику појединачно, те енглеско-српски контрастивно;</p>

- (6) целовит критички приказ својстава титлованих превода с енглеског језика на српски стратегија реализације језички испољене учтивости при слагању и неслагању са саговорником;
- (7) ваљан превод с енглеског језика на српски терминологије из области језички испољене учтивости, као и за њу везане аспекте прагматике, контрастивне лингвистике и теорије превођења.

Резултати ове дисертације применљиви су најмање у следећим областима:

- (1) у општим и посебним теоријским и примењеним семантичко-прагматичким изучавањима дискурса енглеског и српског језика појединачно, те контрастивно, енглеско-српски и српско-енглески;
- (2) у прагматичким изучавањима језичких средстава којима се испољава учтивост при слагању и неслагању са саговорником у реалној комуникацији;
- (3) у универзитетској настави прагматике, анализе дискурса, контрастивне лингвистике, те превођења на српски и са српског језика;
- (4) у методици наставе енглеског као страног језика, српског језика и српског као страног језика.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

У овој дисертацији нису уочени недостаци.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

На основу укупне оцене ове дисертације, Комисија, у најбољем уверењу, предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да препоручи Сенату Универзитета у Новом Саду да рад *Језички испољена учтивост при слагању и неслагању са саговорником: упоредна анализа енглеских, српских и преведених филмских дијалога* (урађен под руководством првог члана ове комисије) прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињи мр Олги Панић-Кавгић одобри усмену одбрану пред истом комисијом.

У Новом Саду и Нишу, 21. 5. 2014.

Чланови комисије:

1. _____
Проф. др Твртко Прћић

2. _____
Проф. др Биљана Мишић-Илић

3. _____
Проф. др Вера Васић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.